№ 120 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆԻՍԻ

1914

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆԻՍԻ № 120

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak".
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են խմբագրատան տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

Խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, ուղարկել նաեւ երկրորդ մասնավճար 5 րուբլին, որպէսզի թերթի առաքման գործում յուլիսի 1-ից ընդհատում տեղի չունենայ:

Տարեկան բաժանորդավճարը լրացնողները կը ստանան նաեւ խոստացված ՊՐԷՄԻԱՆ:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՈՐԲ ԵՒ ԶՐԿՈՒՈՐ ՀԱՅ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ ՕԳՆՈՂ „ԼՈՅՍ" Ընկերութեան Վարչութիւնը

խնդրում է Ընկերութեան մեծ. անդամներին շնորհ բերել ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ, որ նշանակված է հինգշաբթի, յունիսի 5-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում (Արաս-Արաղեան հր. № 7):

Օրակարգի հարցերն են.

ա) Ընկերութեան 1911/12 և 1912/13 Թւերի հաշիւների և գործունէութեան քննութիւնը վերստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցման հետ և դրանց հաստատութիւնը:

բ) 1914/15 Թ. նախահաշւի քննութիւնը և հաստատութիւնը:

գ) Վարչութեան 9 անդամի և 3 փոխանդամի, վերստուգիչ յանձնաժողովի 3 անդամի և 2 փոխանդամի ընտրութիւնը:

դ) Ընթացիկ խնդիրներ:

Ներկայ ժողովը երկրորդ անգամը լինելով, կը կայանայ՝ որքան անդամ էլ ներկայ լինի.

ա. 560. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

ՁՄԵՐԱՅԻՆ ԾԻՆՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, յունիսի 4-ին

Տեղի կունենայ

Ս. ՄՈՒՐՈՒՏՋԱՆԻՆԻ (ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ)

ՀԱՄԵՐԳԸ

Մասնակցութեամբ Մ. Գ. Տրիֆոնովայի, Վ. Գ. Վասիլեվայի և Է. Հօֆմանի: Կը նուագակցէ Ա. ՆԷՄԷՏՏԻ:

Տեղերի գները 3 ր. 10 կ. մինչև 75 կ.: Աշակերտութեան համար՝ 50 կ.:

Տոմսակները ծախվում են ժողովարանի շվէյցարի մօտ:

Մայիսի 17-ի համար վերցված տոմսակները վաւեր կը համարվեն այսօրվայ համերգին:

ա. 557. 1—1

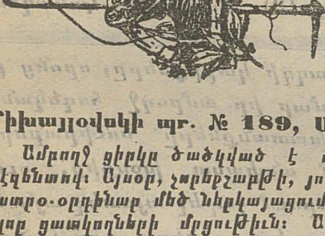

ՑԻՐԿ Գ. ԻՊԱՑՈՎԻ

Միխայլօվսկի պր. № 189, Մուշտայիդի մօտ:

Ամբողջ ցիրկը ծածկված է անթափանցիկ նոր բրէզենտով: Այսօր, չորեքշաբթի, յունիսի 4-ին կը տրվի էկստրա-օրդինար մեծ ներկայացում: Առաջին անգամը բոլոր ցատկողների մրցութիւն: Առաջին անգամը կը տրվի կոմիքական մի մեծ տեսարան (խօսակցական): Այսօր Սօրօլեվսկի քոյրերը կը կատարեն մօդային նոր պարեր, այն է՝ պա-դէ կատր և այլն: Առաջին դէբիւտը ձի հեծնող կին-ժօկէյ Վօլտիժօրկիի: Վերջում կը տրվի մեծ պանտոմիմա—«Կեանքը մնացատանում», կօր-դը-բալէտի մասնակցութեամբ:

Մանրամասնութիւնները ծրագիրներում:

ա. 554. 1—1

ԲԺԻՇԿ Մ. Կ. ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Սիֆիլիս, վեներական եւ կաշուի հիւանդութիւնների:

Սրսկում «606»-ի և «914»-ի:

Ընդունելութիւն (առ. ժ. 1—2 / (եր. ժ. 5—8

Նիկոլաեւսկայա փ. № 39. տ. Ջաղէթեանի

Տէլէֆօն № 9—17.

(չ.ու.կ.) ա. 901. 100—82

ԴՕԿՏՕՐ Ա. Դ. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ

Ասիստենտ Բերլինի համալսարանի Charité հիւանդանոցի

Շարունակում է ընդունել Գերմանիա դիմող հիւանդներին և խորհրդակցութիւններ է կազմում մասնագէտ-պրօֆեսօրների հետ:

Նոր հասցէն՝ Берлинъ, Фридрихштрассе 133 а. Телефонъ Норденъ 34—69. Berlin, Friedrichstr. 133 a.

(օ. մ.) ա. 391. 100—15

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽՈՇՈՐ ԴԷՊՔ

Թագաւոր Կայսրը, Կայսրուհին Կայսերական Զաւակների հետ գնացին Կոնստանցա՝ այցելելու Ռումինիայի Թագաւորին և Թագուհուն:

Այդ տեսակցութիւնը ներկայ հանգամանքներում քաղաքական խոշոր դէպք պէտք է համարել:

Ռումինիան Ռուսաստանին և հարեան երկիր է. նա կապված է Ռուսաստանի հետ սերտ կապերով, իր ազատագրութիւնը պարտական լինելով Աղէքսանդր II կայսրի, 1877—1878 Թ. Թիւրքիայի դէմ յայտարարած պատերազմի աջող ելքին և այն միացեալ արշաւանքին, որի ժամանակ ռուսական և ռումինական զօրքերը վերջնական հարուած հասցրին Թիւրքիայի հզօրութեան, ազատեցին բալկանեան ազգերը ստրկութիւնից և ստեղծեցին սերբիական, բօլգարական, ռումինական անկախ և ազատ պետութիւններ:

Սակայն, չը նայելով որ Աղէքսանդր II կայսրը և Ռումինիայի Թագաւոր Կարլոսը միատեղ կռուեցին և աշխատեցին, ազատութիւնից յետոյ Ռումինիան քաղաքական զանազան պայմանների պատճառով հեռացաւ Ռուսաստանից և մտաւ աւստրիական հովանաւորութեան ներքոյ ու յարեց եռապետեան դաշնակցութեան, որով մի տեսակ ընդդիմադիր և Թշնամական դիրք բռնեց իր ազատարար Ռուսաստանի դէմ: Նա դարձաւ դաշնակից Աւստրիայի, Գերմանիայի և Իտալիայի, փոխանակ լինելու դաշնակից Ռուսաստանի: Եւ այդպէս շարունակվեց մինչև անցեալ տարվայ բալկանեան պատերազմը: Սակայն Ռումինիայի մէջ կային և գործում էին հոսանքներ, որոնք քարոզում էին այն միտքը, Թէ Ռուսաստանի հետ մերձեցումը և բարեկամութիւնը նպաստաւոր է Ռումինիային: Թէ այդ պրօպագանդան, Թէ բալկանեան պատերազմի արտադրած հետևանքները արմատական յեղաշրջում առաջ բերին Ռումինիայի քաղաքականութեան մէջ, և նա սկսեց իր նայուածքը դարձնել դէպի Ռուսաստանը:

Մի քանի ժամանակ առաջ ռումինական գահաժառանգը այցելութիւն տուեց Պետերբուրգի արքունիքին, և այժմ ահա մեծ և հզօր Ռուսաստանի Կայսրն է, Ազատարար Աղէքսանդր II-ի Թոռնը, որ այցելում է Ռումինիայի Թագաւորական ընտանիքը և դրանով բարեկամական և համակրական կապեր է ստեղծում երկու հարեան երկրների միջև:

Ռումինիայի և Ռուսաստանի մերձեցումը և բարեկամութիւնը մի նոր խը-

Թան պէտք է տայ բալկանեան քաղաքականութեան, և եթէ յոյն-Թիւրքական Թիւրիմացութիւնները, ինչպէս և Ալբանիայի հարցը չը հարթվեն, անկասկած՝ ռուս-ռումինական բարեկամութիւնը կարևոր դեր ունի խաղալու Բալկանեան Թերակղզու վրա:

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՍՐԸ ՌՈՒՄԻՆԻԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

2 յունիսի

ԿՈՍՏԱՆՑԱ.—Առաւօտեան ժամը 9-ին նաւահանգստի մուտքի առաջ նշանակվեց պատուաւոր պահակախումբ: Նաւահանգիստ եկան ռումինական Թագաւորական տան տիկնայք, պաշտօնեաներ, պալատականներ, մինիստրները, ամբողջ ռուսաց միսսիան դեսպանի գլխաւորութեամբ, Ռումինիայի բարձր քաղաքացիական ու զինուորական անձինք, բոլոր կուսակցութիւնների պարլամենտական գործիչներ, ռումինական գիտութեանց ճեմարանի նախագահը և ռումինական համալսարանների տնօրէնները:

Ժամը 10-ի մօտերը ժամանեց Կարլ Թագաւորը, Ելիսավէտա Թագուհին և գահաժառանգ զոյգը օգոստափառ ընտանիքի հետ:

«Շտանդարտի» մօտենալու ժամանակ ընդառաջ եկան այն անձինք, որոնք լինելու էին Նոցին Մեծութիւնների մօտ: Երբ զբօսանաւը մտաւ նաւահանգիստը, ռումինական ռազմանաւերից կրակեցին 31 Թնդանօթ, որին պատասխանեցին «Ալմազը», և «Կագուլը»: «Շտանդարտի» վրա պարզվում էին չորս ռումինական աքրօպլան:

Նոցին Մեծութիւնները Օգոստափառ Ընտանիքի հետ կանգնած էին նաւի տախտակամածի վրա: Թագաւոր Կայսրը հագել էր ամառային ծովային համազգեստ ժապաւէնով և Թագաւորի շքադրամի շղթայով, Գահաժառանգ՝ Արքայազնը: նաւաստու զգեստ: Պատուաւոր պահակախմբի երաժշտախումբը նուագեց ռուսական օրհներգը: Ժամը 10 ու 10 ր. Նոցին Մեծութիւնները ցամաք դուրս եկան: Կայսրը և Թագաւորը համբուրվեցին: Փոխադարձ ողջոյններից յետոյ, Կոնստանցայի քաղաքագլուխը մատուցեց Նոցին Մեծութիւններին աղ ու հաց ոսկէ սկուտեղով: Թագաւոր Կայսրը և Թագաւորն անցան պատուաւոր պահակախմբի առաջով. դրօշակները իջեցրին: Յետոյ տեղի ունեցաւ ներկայ եղող անձերի փոխ-ծանօթութիւն:

Ժամը 11-ին Օգոստափառ անձերը շքակառքերով գնացին տաճարը, ուր ընդունվեցին բարձր հոգևորականութիւնից: Աստուածպաշտութիւնը կատարվեց մասամբ ռուսերէն, մասամբ ռումիներէն: Ապա վերադառնալով, Նոցին Մեծութիւնը և Թագաւորը նայեցին Կոնստանցայի նաւահանգիստը:

Ժամը 3-ին Թագաւոր Կայսրը «Շտանդարտի» վրա ընդունեց Բրատիանուին, ժ. 3 ու 30 ր.՝ արտաքին գործերի մինիստրին: Ժամը 5-ին զբօսանաւի վրա տրվեց Թէյ:

Ժամը 7-ին Կայսրը Օգոստափառ Զաւակներով, Թագաւորը, Թագուհին և գահաժառանգ զոյգը մեկնեցին աւտոմօբիլներով ներկայ լինելու զօրահանդէսին, որին հրամանատարում էր Թագաւորը: Զօրահանդէսը, որին մասնակցում էին 9000 զինուոր, անցաւ փայլուն կերպով: Վերադառնալիս, Կայսրին հասարակութիւնը և զօրքը ցնծագին ողջունում էին:

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց 10,000 ֆրանկ նուիրել Կոնստանցայի աղքատներին բաժանելու համար:

Երեկոյեան ժ. 9-ին պալատում կայացաւ խնճոյք, ուր ռումինական Թագաւորը ճառ արտասանեց, որի մէջ ասաց, Թէ անկեղծ ուրախութեամբ է ողջունում Նոցին Մեծութիւնների և Օգոստափառ Ընտանիքի ժամանումը Ռումինիա: Այդ բաղդաւոր դէպքի մէջ Թագաւորը տեսնում է նոր ապացոյց այն բարեկամական զգացմունքների, որ Նորին Մեծութիւնը բարեհաճեց արտայայտել դէպի նա՝ յընթացս երկար տարիների՝ այնպէս զգացված կերպով: Ռումինական Թագաւորին Ռուսաստան այցելած միջոցին Թագաւոր Կայսրի ցոյց տուած ջերմ ընդունելութիւնը միշտ վառ կը մնայ նրա յիշողութեան մէջ. նոյնպէս Թագաւորը չի մոռանայ Մեծ Իշխան Նիկոլայ Միխայլովիչի այցը, որի ձեռքից նա ստացաւ ռուսական մարշալի զինագրօշը: Համակրանքի այդ Թանգագին ապացոյցները, անշուշտ, ոգևորում են բոլոր ռումինների և Թագաւորի սիրտը՝ հանդէպ Ռուսաստանի և Ռումինիայի սրտագին բարեկամութեան և բարի յարաբերութեանց: Նոցին Մեծութեան վեհանձն ու մեծահոգի ձեռներէցումը՝ Հաագայի խաղաղութեան կոնֆերենցիաների գումարման վերաբերմամբ ինքնին հաւատարիմ երաշխիք է, որ Նորին Մեծութիւնը կը գնահատէ այն ծառայութիւնները, որ մատուցել է Ռումինիան եւրոպական խաղաղութեան գործում Բալկանեան Թերակղզում տեղի ունեցած դէպքերի ժամանակ: Ռումինիայի միշտական ու անփոփոխ նպատակը կայանում է խաղաղութիւնը պահպանելու, կայուն հաւասարակշռութիւն սահմանելու և Եւրոպայի այդ մասի բոլոր պետութիւնների միջև սրտագին յարաբերութիւններ հաստատելու մէջ: Թագաւորը ամբողջ սրտից ողջունում է Նոցին Մեծութիւնների գալուստը, շնորհակալութիւն է յայտնում Նորին Մեծութեանը դէպի Ռումինիան ցոյց տուած ամենաջերմ ուշադրութեան համար, Ռումինիան, որ իր Թագաւորի հետ միասին բաղդաւորութիւն է ցանկանում Կայսրին և Նրա Օգոստափառ Ընտանիքին, բարգաւաճում՝ Նրա Մեծ Կայսրութեան և քաջարի զօրքին, որի մասին նա՝ Թագաւորը, այնքան Թանգագին յիշողութիւններ ունի: Թագաւորը աւարտեց բացագանչելով. «Կեցցէ Նորին Մեծութիւն Կայսր Նիկոլայը, կեցցէ Նորին Մեծութիւն Թագուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնան»:

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց պատասխանել.

Ձերդ մեծութիւն. Այն սրտագին արտայայտութիւններից, որոնցով ձեր մեծութիւնը հաճեց ողջունել Ինձ Ռումինիա այցելելուս առիթով, խորապէս զգացվեցի Ես: Մեզ միացնող կապերը, որոնք բխում են աւանդական բարեկամութիւնից, աւելի ևս ամրապնդվում են ընդհանուր փառաւոր յիշողութիւններով ու Մեր անկեղծ անձնական բարեկամութեամբ: Ես բաղդաւոր եմ տեսնել, որ ներկայումս իրականանում է Իմ վաղեմի սրտագին ցանկութիւնը՝ հնարաւորութիւն ստանալու անձամբ արտայայտել ձերդ մեծութեանը ձեր իսկ երկրում Իմ՝ դէպի ձերդ մեծութիւնը տածած երախտագիտութեան զգացմունքները:

Ձեր մեծութեան հովանու ներքոյ Ռումինիան ոտք է դրել զարգացման ուղիի վրա և հասել է բաւականին բարգաւաճման: Ոչ մի տեղ այդ տեսակէտից ձեռք բերված հետևանքները չը հանդիպեցին աւելի անկեղծ գոհունակութեան, ինչպէս Ռուսաստանում, ուր դեռ հնուց տովոր են մասնակցել շօշափելի կերպով հաւատակից հարեանների վիճակին: Նոցին Թագաւորական բարձրութիւններ գահաժառանգ պրինցը և պրինցուհին Մեզ այցելելիս, որ այնքան մեծ ուրախութիւն պատճառեց Մեզ, կարող էին անձամբ համոզվել, Թէ գոյութիւն ունի համակրութեան այդ զգացմունքը, որպիսին ռուս սրտերը բաբախեցնում է բարեկամ ռումինների համար:

Յենվելով երկու ժողովուրդների փոխադարձ համակրութեան վրա, Ռումինիայի և Ռուսաստանի բարեկամութիւնը միևնոյն ժամանակ համապատասխանում է՝ լաւագոյն կերպով՝ երկու հարեան պետութիւնների պատմական տրադիցիաներին և շահերին: Այդ շահերի համերաշխութեան մէջ Ես հակված եմ տեսնելու Մեր բարեկամական յարաբերութիւնների բաղդաւոր զարգացման գրաւականը:

Ձեր Մեծութիւնը բարեհաճեց ընդգծել խաղաղ քաղաքականութեան բարենպաստ հետևանքները: Ինձ մանաւանդ հաճելի է առիթ ունենալ արժանի խօսք ասելու այն փրկարար ազդեցութեան մասին, որպիսին ցոյց տուեց վերջին ժամանակ Ռումինիան, նրա Թագաւորի խելացի կառավարութեան ներքոյ: Դուք ձեր խաղաղ գործունէութեամբ ձեռք էք բերել ժողովուրդների երախտագիտութիւնը, աւելի բարձրացնելով ձեր պետութեան պրեստիժը:

Ես բարձրացնում եմ Իմ բաժակը ձեր մեծութեան, Թագուհու և ամբողջ Թագաւորական ընտանիքի առողջութեան համար, ինչպէս նաև պանծալի ռումինական զօրքի համար, որի գեղեցիկ գնդերից Ես քիչ առաջ անկեղծ գոհունակութեամբ զմայլվեցի և որի հետ կապված է և Իմ անունը:

Բաժակաճառերն արտասանվեցին ֆրանսերէն:

Ժամը 11-ին Նոցին Կայսերական Մեծութիւնները և ռումինական Թագաւորը և Թագուհին բարեհաճեցին գնալ «Շտանդարտ»: Թագաւոր Կայսրը և Կայսրուհին սրտագին հրաժեշտ տուին ռումինական Թագաւորական զոյգին, բարեհաճեցին բարձրանալ տախտակամածը: Կայսերական զբօսանաւը գանդաղ խարիսխը վերցրեց և մտաւ ծովը՝ Օդեսսա մեկնելու համար:

Բրատիանուին նախաճաշ տուեց ի պատիւ Թագաւոր Կայսրին ուղեկցող շքախմբի: Նախաճաշին ի Թիւս այլոց ներկայ էին Պալատի մինիստր Ֆրեդերիկսը, արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովը, պալատական կոմենդանտը, գեն.-լէյտ. Մօսօլովը, կոմս Ապրակսին, բարօն Շիլինգը, գեն.-մայոր Կօմարովը և այլն. նաև ներկայ էին ռումինական գահաժառանգը, մինիստրները, պալատականներ, պարլամենտական կուսակցութիւնների և քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչները:

ՕԴԵՍՍԱ: Պաշտօնական.—«Նոցին Մեծութիւններ Թագաւոր Կայսրը և Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնան Գահաժառանգի և Օգոստափառ Դուստրների հետ բարեհաճեցին «Շտանդարտով» ժամանել Օդեսսա: Պալատի մինիստր կոմս Ֆրեդերիկս»:

Պ. Հ. Գ. նկարագրութեամբ Նոցին Մեծութիւններին ցոյց է տրված Կայսերավայել ամենաշքեղ ու ցնծագին ընդունելութիւն:

ՓԱՐԻԶ.—«Թանը» ասում է. «Այն բաժակաճառերը, որ արտասանվեցին Կոնստանցայում, ուրախութեամբ պէտք է ընդունվեն Ֆրանսիայում և ողջ Եւրոպայում անկասկած: Ռումինիան այդ ճառերի մէջ պաշտպանութիւն կը գտնի իր համերաշխութեան գործը շարունակելու: Ռուսաստանը արդարացիօրէն կը տեսնի այդ տեսակցութեան մէջ իր հաստատ և խելացի եւրոպական քաղաքականութիւնը:

ԹԻՒՐՔ-ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 յունիսի

ԱԹԷՆՔ.—Աթէնքի գործակալութեանը հաղորդում են Միտիլինից, որ Պալյեֆօկեանից եկաւ մի նաւ լի էմիգրանտներով, որոնց մեծ մասը վիրաւորված է: Նրանք պատմում են, որ խիստ տանջանքներ են կրել բաշիբոզուկներից, որոնք գտնվում են ժանդարմիական օֆիցէրների հրամանատարութեան տակ: Սպանված են 15 քրիստոնեայ, վիրաւորված են մի քանի հոգի, առևանգված են կանայք և աղջիկներ, որոնց ամուսինները ու ազգականները սպանված են:

Աթէնքի գործակալութիւնը պաշտօնապէս հերքում է Կ. Պոլսից այն տեղեկութիւնները, որ իբր Թէ Կ. Պոլսի յունաց դեսպանը յայտնել է մեծ պետութիւնների դեսպաններին, Թէ Այվալի յոյները, մօտ 36,000 հոգի, արդէն զինված են:

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Թալէաթ-բէյից ստացված հեռագիրները յայտնում են, որ միջոցներ են ձեռք առնված գաղթականութեան առաջն առնելու, զօրամասերը տեղաւորելու և Դիկելից գաղթեցրած ժողովրդին Սօմի ափերում բնակեցնելու:

ԶՄԻՒՌՆԻԱ.—Զմիւռնիայի վիլայէթում տիրում է անկարգութիւն: Դրութիւնը լուրջ է: Այսօր եկաւ Թալէաթ-բէյը, որ և անմիջապէս ընդունեց ռուսական հիւպատոս Կալմիկովին: Միջոցներ են ձեռք առնվում կարգը վերականգնելու վիլայէթում և հանգստութիւն պահպանելու Զմիւռնիայում:

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 յունիսի

ԴՈՒՐԱՑՑՕ.—Հարաւից ստացվել են բսպառնալից տեղեկութիւններ: Կառավարութեանը հաւատարիմ մնացած մարդկանց միջև տեղի ունեցան ընդհարումներ, որից յետոյ նրանց մի մասը անցաւ ապստամբների կողմը: Հաստատվում է, որ Ահմէդ-բէյը երկդիմի դեր է խաղում, որ Մեսից ուղարկվել է Տիրանու բանակցութիւններ վարելու: Կառավարութիւնը երերուն վիճակի մէջ է:

ՎԻԵՆՆԱ.—«Կօրեսպօնդենց Բիւրօյին» հեռագրում են Դուրացցօյից, որ ապըս- տամբները առաւօտեան ժամը 4-ին յար- ձակւում գործեցին Դուրացցօյի վրա։ Սկզբում դրութիւնը շատ լուրջ էր թւում, սակայն կէս օրին աջողութիւնը և յաղ- թութիւնը անցաւ քաղաքը պաշտպանողնե- րի կողմը։ Ալբանիայի կառավարիչը ան- ձամբ գլուխ կանգնեց զօրքին, որը կռւում է յարձակվողների դէմ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — Դումայի բիւջէտային յանձնաժողովը իր փակ նիստում ընդունեց չեռնօմօրական նաւատորմիղը ուժեղացնե- լու համար միջոցներ տալու օրինագծերը։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 յունիսի

ԿՈՊԷՆՀԱԳԷՆ.—Մամուլի ներկայացուցիչ- ների կօնգրէսի երկրորդ նիստում միաձայն ընդունվեց այն բանաձևը, որով ժուռնա- լիստներին իրաւունք է տրվում չը յայտ- նել այն աղբիւրների մասին, որից նրանք տեղեկութիւններ են քաղում։

ԿՈՊԷՆՀԱԳԷՆ.—Ֆօլկետինգում կարդաց- վեց թագաւորի հրամանը, որով դադարեց- վում է պալատի գործունէութիւնը անորոշ ժամանակով, իսկ լանդստինգում նոյնպէս կարդացվեց թագաւորի մի այլ հրամանը՝ բարձր պալատը արձակելու մասին։

ՍՊԱՀԱՆ.—Կայացան մէջլիսի ընտրու- թիւնները։ Քուշունա գիւղի գիւղացիներին, որոնք ապրում են Զիլլի-Սուլթանի կա- լուածքում, ընտրութիւններին մասնակցե- լու իրաւունքից զրկել են։

ԲԱԴԵՆ-ԲԱԴԵՆ. — Ժամանեց շվեդական թագաւորը։

ՕԴԵՍՍԱ.—Եկաւ ճանապարհների հաղոր- դակցութեան մինիստրը։

ՀԱԱԳԱ.—Փակվեց օպիումի առևտրի հարցի մասին եղած կօնֆերէնցիան։

ԿՐԵՄԵՆՉՈՒԳ.—Քաղաքի մօտ, Դնէպրի վրա շուռ եկաւ երկու նաւակ. նրա վրա գտնվող 40 հոգի բանւորներից 13 խեղդ- վեցին։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ *)

Կարդացվեց մրցանակաբաշխութեան ժիւ- րիի զեկուցումը, որից երևաց, որ ստաց- [illegible]

[illegible] քում իրան կը վերապահէ իրաւունք ինչ- պէս գործել։

Ա. Նազարէթեան բացատրութիւններ է տալիս Երիցեանի՝ իր վերաբերմամբ արած [illegible]

*) Տես «Մշակ» № 119.

քաղաքում, որի երեսն անգամ իր կեան- քում չէ տեսել։ Գարեգին Տէր-Ստեփա- նեանցը, որ սևացաւ Բեթղեհէմի եկեղեցում, շտապել է գնալ Սղնախ և այդտեղ, շնորհիւ իր հօր, որ քահանայ է, ընտրվել պատուի- րակ և ընտրել տալ նաև Բեթղեհէմ եկեղե- ցու ծխական դպրոցի ուսուցիչ Ստամբոլ- ցեանին։ Նոյնպէս այն անձինք, որոնք գա- ւառներում չեն կարողացել ընտրվել, ինչ- պէս, օրինակ, *Աւ. Սահակեանը Լօռիում, աշխատել են այստեղ Թիֆլիսում ընտրվել։

Սղնախի ընտրութիւնների մասին գրում են, որ Գ. Տէր-Ստեփանեանը և իր պրոտե- ժէն ընտրվել են 8-9 ծխականներից բաղ- կացած ժողովով, մինչ Սղնախ քաղաքը մօտ 400 տուն ծխական ունի։

Բոլոր այս ապօրինութիւնները չէին պա- տահի, եթէ հոգևոր իշխանութիւնը կար- գադրած լինէր, որ ընտրութիւնները, ամ- բողջ թեմում, կատարվէին միևնոյն որոշ օրը։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՄԱՅՈՒՄ

(Յունիսի 2-ի նիստը)

Օրվայ հրատապ խնդիրը դումայի վար- չական մարմնի մէջ ստեղծված միջադէպն էր։

Հասարակութեան մէջ անհամբեր սպա- սում էին նրա վախճանին։

Դուրս կը գայ Ժուրուլին, թէ կը մնայ։

Եւ ինչպիսի պայմաններում կը մնայ։

Սակայն հարցը արդէն սպառված էր մաս- նաւոր խորհրդակցութեան մէջ։

Դումայի իրաւասուները յունիսի 1-ին մասնաւոր խորհրդակցութեան մէջ բոլորո- վին վերացրել էին միջադէպը, խմբագրելով մի բանաձև, որով գոհացումն էր ստանում Գ. Ժուրուլին։ Այդ բանաձևը հետևեալն է.

«Լսելով քաղաքագլխի յայտարարութիւնը այն պատճառների մասին, որոնց շնորհիւ վարչութեան անդամ Գ. Դ. Ժուրուլին դի- տաւորութիւն յայտնեց թողնել քաղաքային ծառայութիւնը և ուշադրութիւն առնելով, որ դումայի իրաւասուների երկու մասնա- ւոր խորհրդակցութեան մէջ միանգամայն ակներև կերպով պարզվեց, որ Գ. Դ. Ժու- րուլին հիմք ունէր այդ տեսակ վճռի յան- գելու, շնորհիւ այն անճիշդ տեղեկութիւն- ների և ենթադրութիւնների, որ յայտնել էր նրան Մ. Ա. Զաքար, և որ ներկայումս կատարելապէս հաստատված է այդ տեղե- կութիւնների ու ենթադրութիւնների ան- ճշգրտութիւնը, որը անզգուշութիւն էր ու- նեցել Մ. Ա. Զաքար առանց դիտաւորու- թեան հաղորդելու Գ. Դ. Ժուրուլին մաս- նաւոր խօսակցութեան մէջ,—դուման, ի նկատի առնելով քաղաքագլխի յայտարա- րութիւնը, որոշեց. խնդրել Գ. Դ. Ժուրու- լին մնալ վարչութեան անդամի պաշտօ- նում և ցաւակցութիւն յայտնել Մ. Ա. Զա- քարի անզգոյշ վարմունքի առիթով»։

Նիստը սկսվելուն պէս, դուման նախ լսեց ու հաստատեց նախորդ նիստի արձանա- գրութիւնը։

Ապա՝ քաղաքագլուխ Ա. Ի. Խատիսեան տեղեկութիւն տուեց դումային վարչութեան անդամներ Գ. Ժուրուլի և Մ. Զաքարի միջև ծագած թիւրիմացութեան գործի առիթով։

Քաղաքագլխից յետոյ Գ. Դ. Ժուրուլի ոտքի կանգնեց, դիմելով դումայի իրաւա- սուներին. «Շնորհակալութիւնս եմ յայտ- նում ձեզ և մնում եմ»։ (Ծափահարութիւն- ներ)։

Մ. Զաքարն էլ ցաւակցութիւն է յայտ- նում իր կողմից առանց դիտաւորութեան աւված մի անզգոյշ ֆրազից ստեղծված թիւրիմացութեան համար։

Քաղաքագլուխ Ա. Ի. Խատիսեան, նորից խօսելով միջադէպի մասին, շնորհակալու- թիւն է յայտնում դումայի իրաւասունե- րին, որոնք՝ իրանց սրտին մօտ ընդունելով ինցիդենտը՝ աջակցեցին շուտով վերացնելու թիւրիմացութիւնը։

Հարցը սպառվելուն պէս վերնասրահը պատարկվեց։

Եւ դուման անցաւ մսի սակագնի հարցին։

Վարչութեան կողմից Մ. Ա. Զաքար կար- դաց պատրաստված զեկուցումը։

Դուման թեր ու դէմ կարծիքներից յե- տոյ, լսելով քաղաքագլխի և սպանդանոցի դիրեկտոր Ն. Ե. Արղութեանի բացատրու- թիւններն ու առարկութիւնները, ձայների ճնշող մեծամասնութեամբ որոշեց վերացնել մսի սակագինը՝ իբրև իր նպատակին չը հասնող, տալ շաբթէ-շաբաթ սպրավօջնի գներ և մսը տեսակների բաժանել։

Այդ առիթով պարտադիր որոշումների նախագիծ կը ներկայացվի դումայի յա- ջորդ նիստում։

Նիստը փակվեց ժամը 11½-ին։

Աշխատակից

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՄԻՋԵՒ

Առևտրի այսպէս ասած ջիղն է կազ- մում դրամական փոխադրութիւնը (пере- водъ) երկու օտար երկիրների միջև, ինչ- պէս և Պարսկաստանի և Ռուսաստանի։ Ուս- տի արժէ հրապարակի վրա դնել մի հան- գամանք, որը որքան հետաքրքրական, նոյն- քան էլ աննպաստ է ռուս-պարսկական ա- ռևտրական փոխանակութեան համար։

Պարսիկ առևտրականը իր գնած ապրան- քի փոխարէնը վճարելու համար Ռուսաս- տանում, վաճառողին տալիս է ընդհանրա- պէս բարաթ՝ переводъ, որի գումարը նա, ով ընդունում է переводъ-ը և ստորագրում, պայմանաժամը լրանալիս վճարելու է։ Թէ միջազգային և թէ ռուսական առևտրական օրէնքների համաձայն այդպիսի переводъ-ի վրա ստորագրող բոլոր անձինք (քաշող, ընդունող և передатчики)՝ ամենքն էլ պա- տասխանատու են՝ մինչև որ переводъ-ը վը- ճարվի։ Բայց արի տես, որ Պարսկաստանը —ինչպէս ամեն բանում—այդ հարցի մա- սին էլ օրէնք չունի, բայց կայ մի հասկա- ցողութիւն, որ երկրի մէջ օրէնքի ոյժ է ստացել գործածութեամբ. այդ այն է, որ երբ переводъ-ի վրա ստորագրում է ըն- դունողը (թէ պայմանաժամին վճարելու է), այլ ևս պատասխանատուութիւնից ազատ- վում են թէ переводъ-ը քաշողը և թէ пе- редатчикъ-ները։ Սրա էլ հետևանքն այն է լինում, որ երբ ընդունողը սնանկանում կամ որևէ պատճառով переводъ-ի փողը չէ վճարում, переводъ-ի տէրը, այսինքն՝ նա, ով որպէս փող ստացել էր переводъ-ը, կորցնում է նորից իր պարտատէրից պա- հանջելու իրաւունքը, մի բան՝ որ քիչ ան- գամ չէ պատահում և ամեն անգամ էլ ա- ռարկայ է լինում վէճերի, դատերի և մնում առանց դարմանի։

Խօսք չը կայ, որ պարսկական այդ ինք- նայատուկ հասկացողութեան ծանօթ ռուս վաճառականը՝ որպէս փող չէ վեր առնում պարսիկ պարտականից переводъ, բայց այս հանգամանքն էլ զրկում է առևտրին սո- վորական հեշտութիւնից, քանի որ՝ ինչպէս ասացինք՝ переводъ-ը օրինական պայման- ներում առևտրի ջիղն է ներկայացնում։

Գոյութիւն ունի մի ուրիշ հանգամանք էլ, նոյնպէս աննպաստ ռուս-պարսկական ա- ռևտրականին, այն է՝ որ переводъ-ներին գեր- բովի մարկա չեն կպցնում՝ երբ Ռուսաս- տան հասնեն, նմանապէս երբ Ռուսաստանից переводъ տալիս են Պարսկաստանի վրա։ Այս սովորութիւնն էլ՝ մի շատ մեծ թերութիւն է և ունի իր ծանր հետևանքը, երբ ռուսահպա- տակ առևտրականը ստիպված է դիմելու դատական միջամտութեան։ Ռուսական դա- տարանը ծանր տուգանք է վերցնում ա- ռանց մարկայի կամ գերբովի թուղթ ներ- կայացված переводъ-ի համար։

Այսպիսի օրինական հանգամանքների պատ- ճառով է, որ Ռուսաստանի և Պարսկաստա- նի միջև այսպէս ասած մասնաւոր переводъ- ների գործածութիւնը հետզհետէ չափազանց սահմանափակվել է, և դրամական բոլոր փո- խանակութիւնները կատարվում են միմիայն բանկերի միջոցով, իսկ սրանց թիւն էլ Պարսկաստանում հազիւ երկուսն է, մինն Учетно-Ссудный Банкъ Персіи (ռուսական) և միւսը The Imperial Bank of Persia (անգլիա- կան)։

Ահա մի վերին աստիճանի աննպաստ դրութիւն, որի մէջ գտնվում է ռուս-պարս- կական առևտուրն առանց ուշադրութիւնը գրաւելու այն զանազան առևտրական կի- սապաշտօնական հաստատութիւնների (бир- жевой комитетъ), որոնք շատ անգամ ուզում են կառավարութեան ցուցմունքներ անել այդ նոյն առևտրի օգտին ցոյց տալով միայն այնպիսի միջոցներ, որոնք միլիոնների են կարօտ, օրինակ՝ երկաթուղի, ճանապարհ, պորտ և այլ զօրք։

Կան դեռ ուրիշ մի շարք հանգամանքներ, որոնք աւել կամ պակաս դժուարացնում են ռուսական առևտուրը Իրանում և որոնց վերացնելու համար ոչ ռուսական բանկին և ոչ ռուսական պետ. գանձատան դիմելու հարկ կայ, այլ միայն պատշաճ օրէնքներ, դա- շինքներ հեղինակող դիպլօմատների։

Բագու Մելիք Պէյլիքճի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

✦ Փոխարքայի ծննդեան օրվայ առի- թով, ոստիկանապետի խնդրանօք, նահան- գապետը շնորհաւորական մի հեռագիր ու- ղարկեց Փոխարքային, որ ի պատասխան. ուղարկեց հետևեալ հեռագիրը նահանգա- պետ Ա. Գ. Չերնեավսկիի անունով. «Յայտ- նեցէք փոխ-գնդապետ Ջդանօվսկիին և ոս- տիկանական բոլոր պաշտօնեաներին իմ շնորհակալութիւնը շնորհաւորանքի համար։ Կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվ»։

✦ Յունիսի 1-ին Թիֆլիսում վախճան- վեց վրաց հասարակական գործիչ Ալէք- սանդր Իվանօվիչ Սարաջէվ։ Յանձին հան- գուցեալի վրաց հասարակութիւնը կորցրեց իր եռանդուն աշխատաւորներից մէկին, որ գործում էր գրականական շրջաններում։ Ա. Ի. Սարաջէվը վրաց պատմական և ազգագրա- կան ընկ. հիմնադիրներից մէկն էր։

✦ Նահանգապետ Ա. Գ. Չերնեավսկին վերադարձաւ Գօրու գաւառից, ուր նա գնացել էր պաշտօնական գործերով։

✦ Վրաց բանաստեղծ Իշխ. Գրիգորի Օրբելեանիի ազգական իշխ. Գ. Ի. Օրբելիա- նին բանաստեղծի արձանը կանգնեցնելու հա- մար յատկացրել է 6000 ռուբլի։

✦ Կայսերական պտղաբուծական ընկ. այս տարվայ սեպտեմբերին Պետերբուրգում կազմում է պտուղների ցուցահանդէս։ Այդ ցուցահանդէսին մասնակցելու է նաև նո- րերս Կովկասում կազմված պտղաբուծական ընկերութիւնը։

✦ Մանթաշեանի անուան առևտրական դպրոցը այս տարի աւարտել են հետևեալ աշակերտները. 1) Արտաշէս Աբգարեան, 2) Աշոտ Ազատեան, 3) Արշալոյս Ամիրբէկեան, 4) Ամիր Ամիրեանց, 5) Ամասի Յարութիւ- նեան, 6) Գէորգ Աթաբէկեան, 7) Հայկ Ադա- մեան, 8) Գրիգոր Բալեան, 9) Վարդան Գա- լստեան, 10) Աստուածատուր Դաւթեան, 11) Յով. Եգանեան, 12) Ստեփան Ղանազեան,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԱՒԵՏԻՔ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ ԿՏԱԿԻ ՇՈՒՐՋ ՑԱՐՈՒՑՎԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՄԲ *)

Գործի այս պարզ նկարագրից ակներև է ուրեմն, որ.

1) Կտակի և նրա հետ կապված գործողութիւնների վրա ի մօտոյ հսկել, դատ են վարել, խորհրդակցել և կտակակա- տարների հետ միասին ուղղութիւն տուել՝ անուանի իրաւաբաններ, որոնց թւում և Վեհափառի և պատրիարքի ներկայացուցիչ Սամսոն Յարութիւնեանը, որի կողմից եր- բեք դիտողութիւն եղած չէ կտակակատար- ների կարծեցեալ անփութութեան կամ գոր- ծերի երևակայական «ձգձգման» դէմ։

2) Գործին վերաբերեալ մանրամասն հա- շիւ ամեն տարի պարբերաբար և օրինա- սահման ժամանակին տրվել է որբերի դա- տարանին։

3) Կտակակատարները ոչ բարոյական և ոչ իրաւական պարտաւորութիւն չունէին հաշիւ տալ հասարակութեան մի գոյքի վե- րաբերութեամբ, որը դեռ մի անհատի՝ Թա- մար Ղուկասեանի անկապտելի սեփականու- թիւնն էր, քանի դեռ կենդանի էր նա։

4) 1911 թ. Թամարի մահից յետոյ միայն նրա կարողութիւնը ազգին էր անցնում նրա հօր կտակի համաձայն։

5) Իրաւաբանական հիմունքներով և մեր փաստաբանի կարծիքով՝ միանգամայն հարկ չը կար և վտանգաւոր էլ էր վիճելի դար- ձած կտակի մասին հրապարակով խօսելն ու գրելը։ Միայն գործին անտեղեակ անձերը [illegible] տալ և պահանջել բարձրակոչ հաշւետւու- թիւն՝ միանգամայն ի վնաս գործի։

6) Դատարանական գործի ընթացքին և այնուհետև կայացած հաշտութեան քաջա- տեղեակ էին Վեհ. Հայրապետը և Կ. Պոլսի պատրիարքը, որոնց ներկայացուցիչ Սամ- սոն Յարութիւնեանը թէ մասնակցել է կտակակատարների կողմից հրաւիրված Պետ- րոս Քալանթարեանի հետ գործի պաշտպա- նութեան և թէ ստորագրել է հաշտութեան արձանագրութեան։

7) Դատավարութեան ընթացքում միշտ և հանգամանօրէն տեղեկութիւններ և զե- կուցումներ են տրված գործին մօտ կանգ- նած իրաւաբաններին, ինչպէս և Վեհափառի և պատրիարքի ներկայացուցչին։

8) Կտակի իրաւունքները վերականգնե- լուց յետոյ միայն հնարաւոր էր իրագոր- ծել գոյքը և վաճառել շոգենաւը, որ կա- տարվեց միայն 1914 թ. փետր. 24-ին, ո- րից յետոյ անմիջապէս ձեռնարկվել է լիկ- վիդացիայի գործին։ Հարկ էր խնամակալ- ների և կտակակատարների 12 տարվայ գոր- ծունէութեան փաստացի նկարագիրը, հա- շիւներն ու նիւթերը ներկայացնել որբերի դատարանին, վաւերացրած հաշիւների պատ- ճէններով Վեհափառի և պատրիարքի ներ- կայացուցիչներին, որոնք իրանց հրաւի- րած մասնագէտ հաշւապահի օգնութեամբ պիտի քննէին, ուսումնասիրէին, ստուգէին և ապա յանձնումով ու ստացումով վերջաց- նէին գործը, իսկ այս բարդ գործը, որը շատ ժամանակ է պահանջում, կատարվել է երկու ամսում։

Պարզ է ուրեմն՝ որ գործի մէջ ոչ մի խճճումն չի եղել, որ Էջմիածնից մարդ գար յարդարելու, ձգձգումն չի եղել, որ [illegible] ղոսից գալին փութացնելու և լուծումն տա- լու։ Գործն սկսվել և ընթացել է իր բնա- կան ճանապարհով և համեմատաբար շուտ ու աւելի կարճ ժամանակում է լուծումն ստա- ցել՝ կտակակատարների եռանդուն ջանքերի շնորհիւ։ Գործի ընթացքի վրա ոչ մի կողմ- նակի անձն կամ մամուլը՝ ոչ մի ազդեցու- թիւն չի ունեցել և չէր կարող ունենալ։

Կտակակատարների կարծեցեալ անփու- թութեան մասին ամենից առաջ ուշք կը դարձնէր ինքը Էջմիածինը, և կտակակա- տարներին կը շտապեցնէր գործին ելք տա- լու, բայց նման բան երբեք չի եղել, որով- հետև կտակի վերին հսկողները լաւատեղեակ էին գործին և գիտէին, թէ կտակակատար- ների տենչանքը եղել է կտակի վրա արթուն հսկողութիւն ունենալ և ցանկալի լուծումն արագացնել։

Վերջապէս՝ գործին գիտակ կենդանի վկաներ են կտակի պաշտպանութեան գլխին կանգնած իրաւաբանները, որոնց մօտն ենք ուղարկում «Մշակի» ընթերցողներին հարց- նելու, եթէ միայն գայթակղված բանգէտ մարդիկ կան։

Դառնամ մի ուրիշ յօդուածի, որ պ. Հ. Առաքելեանը «Մշակի» 1914 թ. ապրիլի 29-ին № 90-ի մէջ զետեղել է «Ղուկասեան ճեմարան» խորագրով։

Այդ առաջնորդող յօդուածը ամբողջովին առաջ չեմ բերում, որովհետև նախորդ ասածների կրկնութիւնն է դա, որոնց հա- մառօտ պատասխանը ես արդէն տուի։ Սա- կայն, հասարակութեան ուշադրութիւնը ես կը հրաւիրեմ այն ակնարկների վրա, որոնք արված են ազգային բարեգործ Աւ. Ղու- կասեանի յիշատակին։

«Ահա ձեզ մի տգէտ, գրեթէ անգրագէտ հայ վաճառական, որ իր ամբողջ կարո- ղութիւնը կամ կարողութեան մեծագոյն մասը թողնում է իր ազգին, որ իր մահ- վան անկողնում մտածում է մի թշւառ, տանջված ժողովրդի լուսաւորութեան մա- սին, որպիսին էր այդ ժամանակ և դեռ է Թիւրքահայաստանի հայ ժողովուրդը։ Նա՝ Աւ. Ղուկասեանը կարող է ամենայն իրա- ւունքով ասել. «Այո, ես ապրեցի երկար, դիզեցի հարստութիւն, զուցէ եւ շատ սխալ- ներ, մեղքեր գործեցի, բայց ես ունեցայ այն գիտակցութիւնը, որ պարտական եմ մտածել և իմ թշւառ, չքաւոր, տառապող ազգակիցների լուսաւորութեան մասին։ Եւ ահա իմ դիզած հարստութեան մեծ մասը յատկացնում եմ այդ ժողովրդին»։

Կարելի է կարծել, թէ Աւետիք Ղու- կասեանը մի տգէտ կամ ինչ-որ մութ մեղքեր ունեցող, գրեթէ անգրագէտ հայ վաճառական էր. մինչդեռ հանգուցեալի բազմաթիւ ծանօթներին քաջ յայտնի է, թէ Աւետիք Ղուկասեանը աւարտել է իր ժամանակին մի պետական դպրոց, որի ըն- թացաւարտներից շատերն, առանց բարձ- րագոյն դպրոց մտնելու, եղել են յայտնի փաստաբաններ, ազգային և հասարակական գործիչներ, լրագրողներ և պետական ծա- ռայութեան մէջ նշանաւոր և բարեխիղճ համարված պաշտօնեաներ։ Ղուկասեանը այդպիսի անձերի ընդունակ և աշխոյժ դա- սընկերն է եղել և ընթացաւարտ ընկերը։ Հետևաբար՝ նա տգէտ և մանաւանդ անգրա- գէտ լինել չէր կարող։

Ղուկասեանը բարեմասնութիւններով օժտ- ված անձն էր, տիրապէս գիտէր հայոց և ռուսաց լեզուները, քաջածանօթ էր հայ և ռուս գրականութեան, գիտէր հայ ազգի անցեալն ու ներկան, և իր լուսաւոր մտա- քով, մանաւանդ ազնուական զգացմունքնե- րով ըմբռնեց ազգի կարիքները, որոնց բա- ւարարելու համար իր ամբողջ հոգեկան և նիւթական աշխատանքները նուիրաբերեց։ Խուսափում եմ անփաստ խօսքից, ուստի հարկ եմ համարում շարել այստեղ այն ազ- գաշահ և մարդասէր գործերը, որ հանգու- ցեալը կատարել է իր կեանքում և որոնք անմահ վկաներ են, թէ Ղուկասեանը մի կրթված և հոգով ինտելիգենտ մարդ էր։

Նա Ծաղկաձորի հայ ժողովրդի տգիտու- թիւնը դարմանելու համար Սևանայ կղզու վրա 30,000 ր. ծախքով մի գեղեցիկ դըպ- րոցական շէնք շինեց։ 10,000 ր. նուիրա- բերութեամբ Բագուի Հայոց Մարդասիրա- կան Ընկ. շէնքի հոյակապ դահլիճը կա- ռուցեց։

Ազգային հնութիւնների արժէքն ու դաս- տիարակչական նշանակութիւնը լաւ հասկա- նալով՝ 30—35,000 ռուբլու զոհաբերու- թեամբ եկեղեցական պատմական թանգա- րանը կանգնեցրեց Թիֆլիսում։ Հայր Մըկ- րեանի հայագիտութեան վերաբերեալ ըն- տարձակ գրադարանը՝ ուր հայ լրագիրների 100 տարվայ ամբողջական համարները կային, 4200 ռուբլու գնով ձեռք բերեց, բայց մաք- սատան շնորհիւ տեղ չը հասաւ։ Նա ունե- ցել է սաներ միջնակարգ և բարձրագոյն դպրոցներում։

Նրա գլուխ գործոցն եղաւ նրա կտակը, որի մէջ կան հետևեալ նուիրաբերութիւն- ները. թողել է 60,000 ր., որի տոկոսով պէտք է հոգևոր կոչումն ընդունած և թէ աշխարհական ուսանողներ բարձրագոյն ու- սում ստանան իրանց եկեղեցուն ու ազգին ծառայելու համար։

Եկեղեցական-պատմական թանգարանին յատկացրեց 10,000 ր., որի տոկոսը ամեն տարի տրվի հայագիտական գրքերի մրցա-

*) Տես «Մշակ» № 119.

13) Արշիլ Կերաշվիլի, 14) Գէորգի Կոստանդինով, 15) Լևոն Կսովրելեան, 16) Վասիլի Մալիշև, 17) Նիկ. Մէջլումեան, 18) Գէորգ Մելիք-Ամիրզադեան, 19) Զախար Մչեդլիշվիլի, 20) Սմբատ Օհանջանեան, 21) Գուրգէն Պարսումեան, 22) Լևոն Տէր-Առաքելեան, 23) Ստեփան Տէր-Մխիթարեան, 24) Մարտիրոս Տէր-Մխիթարեան, 25) Վիկտոր Շալիբաշվիլի 26) և 27) Գէորգ Եարեան։ Շատերը արդէն պաշտօն են գտել տեղական առևտրական տներում, մի քանիսը իրենց ծնողների մօտ են ծառայելու։ Իրանց կրթութիւնը առևտրական բարձր դպրոցներում շարունակելու են 4 հոգի։

✦ Նահանգապետը թոյլատրել է Գառնիկ Հայրապետեանին Թիֆլիսում հրատակել գրական-հասարակական մի օրաթերթ «Նոր Կայծ» անունով։

✦ Այս տարի Միքայէլեան արհեստաւորաց դպրոցը աւարտել են 18 հոգի զանազան արհեստի մասնագիտութիւններով։

✦ Միլլ օրատիվ համագումար կազմակերպող բիւրօն նոր դիմումներ է արել զանազան հիմնարկութիւնների և վարչութիւնների, խնդրելով իրանց անդամներից կամ պաշտօնեաներից ուղարկել համագումարին մասնակցելու։

✦ Թիֆլիսի ս. Սարգիս եկեղեցու միաբան Կոնստանտին քահ. Արարատեանը հիւանդութեան պատճառով հրաժարվել է քահանայական պաշտօնը վարելուց։ Եւ ներկայումս հարց է դրված հրաւիրելու նոր քահանայ։ Վերջինիս պաշտօնի համար տրվում է Բուղդան Գերինեանի անունը, որ Ներսիսեան դպրոցի ընթացաւարտ է և, բացի դրանից, յայտնի է իբրև երկարամեայ հմուտ խմբապետ։

✦ Յուլիսի 1-ին, Ալէքսանդր Փրօլովիչ ոստիկանութեան յանձնեց մի նորածին մանուկ, որ ինքը գտել էր Սաբուրթալօ աւրուարձարանում։ Մանուկը ուղարկվեց Օլգինեան ապաստարանը։

—

ԿՈՎԿԱՍ

✦ Պետերբուրգում նաւթարդիւնաբերողների յանձնաժողովի մէջ որոշվեց ոչ մի զիջում չանել Բագուի գործաւոր բանուորներին։ Այդ վճռի մասին հեռագրված է Բագու։ Բագուի նաւթահանքերի տէրերը սպառնում են արձակել երեք օրվայ ընթացքում բոլոր գործաւորներին։ Դրութիւնը սպառնում է վտանգաւոր դառնալ։

—

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

✦ Մոսկվայից մեզ գրում են. «Մոսկվաբնակ տիկին Թագուհի Տէր-Ցակորեանը, մացնելով պետական գանձարան 10,000 րուբլի մի գումար, հաստատեց Լազարեան ճեմարանում մի նոր թոշակ յանուն իւր հանգուցեալ ամուսին՝ Յովհաննէս Տէր-Ցակորեանի, որ 1862 թ. իւր ուսման ընթացքը աւարտել էր Լազարեան ճեմարանում։ Թոշակաւորը ընտրուած է առայժմ Ախալցխա քաղաքից, չքաւոր հայ ընտանի զաւակ։ Այնուհետև թոշակաւորները ընտրուելու են Շուշի քաղաքի հայ ընտանիքներից։ Առաքինի տիկնոջ գեղեցիկ օրինակը ճեմարանի ապագայ յոբելեանի առաջին երախայրիքն է, որ, տարակոյս չունենք, արձագանք կգտնէ նոյն ճեմարանի վաղեմի սաների սրտերում»։

✦ Բժշկական գլխաւոր վարչութիւնը դիմեց նահանգապետներին և շրջանապետներին, առաջարկելով գումարել նահանգական բանտային մասնաժողովներին՝ բանտերում թոքախտի դէմ մաքառելու միջոցներ մշակելու համար։ Իր կողմից բժշկական գլխաւոր վարչութիւնը առաջարկում է պարտաւորապէս բժշկական քննութեան ենթարկել բանտարկվածներին և բանտերում գտնվողներին և թոքախտաւորներին առանձնացնել մնացած բանտարկեալներից։ Բացի դրանից գլխաւոր վարչութիւնն առաջարկում է յատկապէս թոքախտաւոր բանտարկեալների համար ունենալ յարմար շինութիւններ բանտերում, բարելաւել նրանց սնունդը, 2 ժամով օրվայ մէջ երկարել նրանց զբօսանքի ժամանակը և այլն։

✦ Հայազգի պատգամաւոր Պապաջանեանը աշնանը Պետական Դումային մի օրինագիծ է ներկայացնելու Կովկասի երգուեաների դատարանի մասին և, եթէ օրինագիծը մերժվի Պետ. Խորհրդից, Պապաջանեանը ներկայացնելու է ամեն տարի։

✦ «Н. В.»-ի ասելով, Բագուի գործադուլը յայտարարվեց Պետերբուրգի սօցիալ-դեմօկրատների թռուցիկների ազդեցութեան տակ։

✦ Վրաստանի էկզարխ Ալէքսեյ արքեպիսկոպոսի մարմնի թաղումը կատարվել է իր հայրենիքում Կիլմեզի գիւղի եկեղեցու բակում, հանգուցեալի ծնողների կողքին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Ժողովրդական Տան Թատրոն

Երկուշաբթի, ամսիս 2-ին, Ժողովրդական Տան բեմի վրա, հայկական դրամատիկ խմբակցութեան սիրողները դերասանների մասնակցութեամբ ներկայացրին Ա. Ցագարելիի «Սիբիրական» 3 գործ. կոմեդիան և 1 գործ. «Ուշ է» դրամատիկական գրուածքը։

Այդ երեկոն նուիրված էր դերասան Գ. Փիրումեանին։

Ժողովրդական Տան հասարակութեան պահանջի տեսակէտից նայելով, կոմեդիայի խաղը ընդհանուր առմամբ բաւարար պէտք է համարել։

Իրանց խաղով աչքի էին ընկնում Փիրումեան (Պետօ), տ. Գուլագեան (Մաշօ) և տիկ. Մանուչարեան (Նարգիզ)։ Աչող և տիպիկ էր Ղազարեան՝ Ստեփան Մակարիչի դերում։ Սիբիրականի դերը կատարող պ. Գաւրօշ իր խաղի մէջ երբեմն բռնազբօսիկութիւն և կեղծ չեշտեր էր մտցնում. նոյնն էր անում և Մագութեանի դերը կատարող պ. Պօղոսեան, իսկ միւսները, ինչպէս ասում են, նպաստեցին անսամբլին։

Այս պիէսը իր առանձին տեսարաններով, հանգոյցով ու լուծումով, շատ նման է Գ. Սունդուկեանի «Պէպօյին»։

«Սիբիրականից» յետոյ ներկայացվեց «Ուշ է» 1 գործ. դրամատիկ. գրուածքը։ Կոմսուհու բարդ հոգեբանական դերը և խորը հոգեկան ապրումները տեղ-տեղ լաւ պատկերացրեց տիկ. Ցամիկ։ Միւս դերակատարները թոյլ էին. նրանց խաղի մէջ չը կար ասպետական (կատարում էին ասպետների դեր) արիութիւն և թափ։

Հետևեալ ներկայացումը կը լինի հինգշաբթի, յունիսի 5-ին։ Կը ներկայացվի «Պարիզի աղքատներ» մելօդրաման։

Ս. Ր.

—

նակարաշխութեան համար։ 5000 ր., որի տոկոսով այդ թանգարանը պահպանվի։ 6000 ր. տոկոսով ամեն տարի երեք աղքատ հայ աղջիկ ամուսնացնելու համար։ 4000 ր. տոկոսը իւրաքանչիւր տարի Աւետման տօնին աղքատներին բաժանելու համար։ 6000 ր. իր ծխատէր Աղանեան Գիւտ աւ.-քահանային՝ նրա աշխատութիւնների տպագրութեան համար։ 10,000 ր. տոկոսով Թաւրիզի հայոց դպրոցներում իր անուան սաներ պահելու համար։ Վենետիկի Ւրիմեանի տրամադրութեան ներքոյ դրել է 5000 ր., Երուսաղէմի հայոց վանքին 5000 ր., Թիֆլիսի Վանքի եկեղեցու միաբանութեանը 2000 ր., որի տոկոսը հոգեհանգստին նրանց բաժանելու համար։

Եւ վերջապէս խաւար հայութեան մէջ գիտութեան և ազգասիրութեան լոյս տարածելու համար, նրա կտակով, յանուն Ղուկասեան ճեմարանի, Էջմիածնին յանձնվեց 506,000 ր.։ Իսկ եթէ անշարժ գոյքը հաշուեն այժմեան գնահատութեամբ, կտակած գումարը կաւելանայ 50,000 րուբլով, մօտ 556,000 րուբլի։

Այժմ հարցնում ենք. այդ ծր տգէտ, անգրագէտ հայն է, որ ընդունակ լինէր այսպիսի լայն աշխարհահայեացքի և ազնիւ հոգի ունենար։ Միթէ տգիտութիւնը երբևիցէ առնչութիւն է ունեցել մեծագործութեան հետ։ Այդ ի՞նչ մեկնութիւններ են, որ հարստի հարստութիւնը համարում են անպատճառ սխալանքների եւ մեղքի հետևանք։

Եւ թոյլատրելի չը պէտք է համարել ասել հետևեալ թողութեան խօսքերը. «Ընդմիշտ հանգիստ յաւիտենականութեան մէջ, եթէ մարդկօրէն սխալներ ես գործել ես, մեղանչել ես, այդ ամենը թողնվում է քեզ և մնում միայն մեր մէջ դէպի քեզ երախտագիտութեան, համակրութեան մաքուր զգացմունքները։ Թող օրհնեալ լինի քո յիշատակը, որովհետև դու քո կտակով հնարաւորութիւն ես տալու մի քայքայած երկրի տառապեալ ժողովրդի մատաղ զաւակներին ճաշակել գիտութեան, լուսաւորութեան պտուղները»։

Նշանակալից է պ. Հ. Առաքելեանի այս առաջնորդողից և հետևեալ հատուածը. «Ի հարկէ, եթէ այն անձինք, որոնց վրա ծանրանում էր բարոյական և իրաւական պարտականութիւն, իր ժամանակին աւելի մեծ հոգատարութիւն ցոյց տուած լինէին կտակված հարստութեան աւելի բարւոք պահպանութեան և աճեցման մասին, գուցէ հայ ազգը այսօր կէս միլիոնի փոխարէն ստանար երեք քառորդ կամ նոյնիսկ մի ամբողջ միլիոն...» Բայց պ. Առաքելեանը չի ասում, թէ ինչ հրաշքով 3—400,000 ր. կարճ ժամանակում կարելի էր աճեցնել և դարձնել մէկ միլիոն։

Հայ ազգը երախտապարտ կը լինի, եթէ պ. Առաքելեանը ցոյց տար, թէ ինչ ճանապարհով մի գումար քիչ ժամանակում կարող է կրկնապատկվել կամ եռապատկվել. գոնէ այսուհետև նրա խրատներից կօգտվէին միւս կտակակատարներն ու խնամակալները։ Կարող ենք ասել, որ մեր բանիբուն ազգայիններն այդ խնդրի նկատմամբ բոլորովին տարբեր կարծիք ունեն՝ քան յօդուածագիրը։ Նրանց կարծիքով՝ կտակի խնամակալներն ու կտակակատարները ուղիղ, օրինական և անվտանգ ճանապարհ են ընտրել գումարների պահպանութեան և շահեցման համար։

Մնացական Խունունց

(Վերջը միւս անգամ)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 1 մայիսի

Վերջապէս, թշնամիներիս ձեռք առած անվայել միջոցների շնորհիւ, իմ արատաւորված պատիւը վերականգնելու համար, սկսած դատը վերջացաւ, և ես այսօր, տարի և կէս անարգանքի սիւնին գամվելուց յետոյ, հազիւ հնարաւորութիւն ունեցայ պարզել հասարակութեանը՝ անուանս շուրջը պտտվող լուրերի անհեթեթութիւնները, և մաքրել իմ անունից այդ կեղտը, որը քսվեց ինձ Ներսիսեան դպրոցի կալուածական կառավարչի պաշտօնը վարելուս վերջին տարին։

Երբ ամեն կողմից զանազան չինծու, անարգոտ լուրերը շատացան և այն մարդիկ, որ պիտի վերականգնէին արդարութիւնը ու լռեցնէին ամեն աս ու խօս, գլացան այդ անել, և երբ Ա. Տէր-Սիմէօնեանցն իր յօդուածներով արդէն չափ ու սահմանն անցաւ, ես, յոյսս կորած ամեն կողմից, դպրոցի կառավարչի պաշտօնից հրաժարվելուց յետոյ, դիմեցի պետական դատարանին ու պատասխանատուութեան կանչեցի վերոյիշեալ պարոնին իր տպած զրպարտութիւնների համար։

Իսկ այս 1914 թւի ապրիլի 15-ին քննվեց իմ դատը Աս. Տէր-Սիմէօնեանի դէմ։ Վկաների թւում եղած Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձուներից չորս անձինք յայտնեցին, որ ես շուկայում փող չեմ ժողովել ու չեմ էլ համաձայնել երբևիցէ ժողովել, և միւս վկաների ցուցմունքներից յետոյ, երբ պարզվեց, որ Տէր-Սիմէօնեանի տպագրած մեղադրանքները զրպարտութիւններ են և անճիշդ, դատարանը և Ա. Տէր-Սիմէօնեանի կողմնակիցները նորից առաջարկեցին հաշտվել. ու երբ ես, ինչպէս դատի սկզբում, մերժեցի հաշտութիւնը, որ հնար ունենայի գոնէ դատարանի միջոցով վերականգնել պատիւս, և դարձեալ չը հաշտվելու տրամադրութիւն արտայայտեցի, դատաւորները առաջացին, որ «յօդուածագիրը իր զրպարտութիւնը յետ վերցնելով վերականգնում է ձեր պատիւը և զրպարտողը պարտաւորվում է մամուլի միջոցով հերքել իր մեղադրանքները» (27 հոկտ. 1912թ., տես «Մշակ» 239), ես ինձ բաւարարված համարեցի, հաշտվեցի։

Դրա համար նրա փաստաբան Ն. Գ. Գամրեկելին տուեց հետևեալ ստորագրութիւնը. «1914 թ. 15 ապրիլի, Թիֆլիս։ Ասքանազ Տէր-Սիմէօնեանցի հաւատարմատար երդուեալ-հաւատարմատար Նիկոլայ Գրիգորիևիչ Գամրեկելին յայտնեց դատարանին, որ գործը վերջացնում է հաշտութիւնով հետևեալ պայմաններով. Տէր-Սիմէօնեանցը պարտաւորվում է մօտիկ օրերից մէկում լրագրում տպագրել, որ 1912 թւի հոկտեմբերի 27-ին «Մշակի» № 239-ում տպագրած յօդուածը Ներսիսեան դպրոցի կառավարիչ Կ. Գասպարեանցի՝ շուկայից ժողոված 30,000 ր. գումարի իւրացնելու մասին չի համապատասխանում իսկութեանը»։ Ստորագրված է երդ. հաւատարմատար Ն. Գամրեկելի։

Բայց այսքանով դեռ չը պարզվեց իմ պաշտօնավարութեան գոնէ մօտաւոր պատկերը, ուստի հարկաւոր եմ համարում թըռուցիկ կերպով ծանօթացնել հասարակութեանը դրա հետ։

1906 թւի օգոստոսի 9-ին Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձական կազմը, 40-ից աւել թեկնածուների միջից, կառավարչի պաշտօնում ընտրեց ինձ՝ դնելով պայման, որ 4 (չորս) ամսվայ պաշտօնավարութիւնից յետոյ՝ եթէ համապատասխանեմ, շարունակեմ պաշտօնս, թէ ոչ՝ հեռանամ։ Անցել էր 4 ամսի փոխարէն 9 ամիս, երբ հոգաբարձութիւնը իր առաջարկով ներկայացրածս—այն ժամանակի ընդհանուր կալուածական դրութեան և իմ ապագայ գործունէութեան վերաբերեալ—զեկուցագիրը հաւանեց ու ինձ հաստատեց պաշտօնիս մէջ։ Իսկ 1907 թ. սեպտեմբերից տարեկան իմ ստացած 1200 ր. ռոճիկը դարձրեց 1800 ր.։ Եւ այսպէս՝ շարունակվեց մինչև հեռանալս։ Թէև այդքան ռոճիկը քիչ էր դըրանականի պաշտօնից սկսած մինչև տնրոջ հոգսեր տանելու դէմ, համեմատած այն չարչարանքին, որ կրում էի առաւօտ. ժամը 8-ից մինչև ցերեկվայ ժամը 5-ը, 300 կենողների ձեռքին։ Որովհետև ես գործին՝ հիմնարկութեանն էի ծառայում։

Եղել են դէպքեր, որ ինձ կողմնակի, աւատ ժամերիս համապատասխանող, պաշտօններ են առաջարկել, բայց ես մերժել եմ, ույժերս չը բաժանելու և միայն դըպրոցի օգտին գործադրելու համար։

Պաշտօնավարութիւնս սկսվեց 1906 աղմըկալից թւին, երբ Ներսիսեան դպրոցի կալուածները ներկայացնում էին աւերակների խեղճացած պատկեր և վճարները կենողներից ժողովվում էին 21 պլաստուններ և ոստիկանների օգնութեամբ հազարաւոր սպառնալիքների տակ։ Այդ օրերում քիչ դէպքեր չեղան, որ քաղաքի զանազան մասերում, այդ անհանգիստ ժամանակներում, զոհ գնացին կառավարիչներ և կապալառուներ. իսկ ես անուշադիր ստացվող բանուոր սպառնալիքներին, անստորագիր նամակներին և կեանքիս դէմ մահափորձ անողներին, նուիրված՝ գործի սրբութեանը, աշխատում էի անդադրում։

Այսպիսի պայմաններում ես կարգի եմ բերել դպրոցի հին շէնքը (Нерсесовская ул. № 3), տարիներ առաջ պարապ մնացած դպրոցի ներքնայարկը վերածել մի շարք խանութների և 1200 ր. եկամուտը հասցրել 3500 ր.—և այդ՝ հինգ պաշտօնիս առաջին տարին—ստեղծել ու արդիւնքի դրել շուկան, որը մինչև այդ գրպանահատների որջ էր ներկայացնում, կարգի բերել 21 խանութները, շինել շուկայի զանազան մասերում 16 քարաշէն խանութներ, կանգնել փայտեայ 16 կրպակները, կորստից ազատել Շիրգիլեանի տ ն (Армянская баз. № 5) վերին յարկը, որի եկամուտը 38 տարուց ի վեր դպրոցը չէր ստանում. ունեցել կառուցվող ու նորոգվող շէնքերի հսկողութիւն, ինչպէս նաև հոգացել միւս կալուածքների կարիքներն ու ընթացիկ պահանջները, վարել նորակառոյց շուկան կենդանացնելու անխորժութիւնների հետ կապված վերահսկողութիւնը. համբերել հոգաբարձական դիւանի անախորժ ծանրութիւնը. տարել քաղաքում և քաղաքից դուրս եղած 27 կալուածների մօտ 300 վարձաւորների մեծամասնութեան կամայականութիւններն ու կոպիտ վերաբերմունքը, չը հաշւած կալուածների մօտի հարևաններից ոմանց ապօրինի վերաբերմունքը՝ իւրացնելու մաքով։ Սպահովագրել դպրոցի բոլոր կալուածները, որ մինչև գալս մի երկուսից բացի չէր արված, որով ապահովագրելուցս քիչ յետոյ պատահած հրդեհի փոխարէն՝ դպրոցը ստացաւ 7000 ր. չափ մի գումար, և հնար եղածին չափ արդիւնաւորել միւս կալուածների եկամուտները։

Այդօրինակ գործունէութեան շնորհիւ Ներսիսեան դպրոցի ինձանից առաջ ստացվող տարեկան եկամուտն աւելացաւ զգալի չափով և հետզհետէ հասաւ մինչև 15,000 ր. տարեկան, չը հաշւելով շուկայի կիրակնօրեայ արդիւնքը՝ որ հասնում է մօտ 5000 ր. (1911 թւի 2-դ կիսից) տարեկան և Փիրօյեանի տան վերանորոգութիւնից յետոյ աւելացած եկամուտը։

Ի՞նչպէս դպրոցի վերստուգող յանձնաժողովի զեկուցումներից մինչև 1910—11 ուսումն. տարին ես ճանաչվել եմ կարող պաշտօնեայ, իսկ այդ ուսումն. տարվայ զեկուցագրի (կազմված իմ հեռանալուց յետոյ) ասելով՝ եղել եմ «ապիկար»։ Թէև նա այդպիսի եզրակացութեան իրաւասութիւնը չունէր։ Մինչդեռ այդ զեկուցագիրը կազմելուց մի ամիս առաջ ես այնքան կարող ու հաւատարիմ էի, որ գանձապահի հեռանալուց յետոյ այդ պաշտօնն էլ ինձ տուեցին, որը վարեցի մինչև հեռանալս, մօտ մի ամսաչափ։

Եթէ յանձնաժողովն այդ անունը տուել է ձեզ՝ հիմնվելով վարձաւորների իմ հեռանալուց առաջ անհիմն յայտարարութիւնների և զանազան սաւ-կօսէնների վրա՝ առանց նկատութիւն քաշելու լսածները ստուգելու։ Միջանկեալ նկատեմ, որ յանձնաժողովի անդամներից մէկը Ներսիսեան դպրոցի այժմեան կառավարչի պաշտօնակատարն է։

Պատգամաւորական ժողովի մօտալուտ գումարվելու պատճառով հոգաբարձութիւնը, ժամանակ չունենալով ստուգել այդ զեկուցագիրը և յայտարարութիւնները մանրամասնօրէն, տալիս է իր հապճեպ վճիռը, անուանելով ինձ «անհաւատարիմ»։

Իր ժամանակին Թեմիս առաջնորդին բանաւոր և պատգամաւորական ժողովի նախագահին գրաւոր դիմեցի ու խնդրեցի վերցնել այդ բառը նոյն ժողովում՝ համարելով դրա գործադրութիւնը իրաւաբանօրէն վաղաժամ։

Եւ իսկապէս վաղաժամ էր այդ, որովհետև նոյն հոգաբարձութիւնն իր կազմած յատուկ մասնաժողովի քննութիւնից գտել է, որ ոչ մի զեղծում չէ կատարվել իմ գործերում և իր 1914 թ. № 372 գրութիւնով հրաւիրում է ինձ դպրոց առ միշտ իմ հաշիւները դպրոցի հետ փակելու համար, վճարել իմ վրա մնացած 75 ր. 50 կ. պարտքը, որը գոյացել է թոշակարկղից և բնակարանիս վարձից, որ իր ժամանակին չը վճարվեց չսպասված հեռանալուս պատճառով։

Ահա այն վիթխարի գումարը, որ իր ժամանակին առասպելական հրէշի պատկեր ստացած ազմկեց հասարակութեան միտքը, բացից թշնամիներիս լեզուն, լցրեց մամուլը, անգամ ռուսական, ինձ համարեց փող իւրացնող և այդ գումարը հասցրեց 30,075 ր.։

Եթէ մամուլում յարուցված խնդիրը ժամանակին քննվէր և արվէր արժանաւոր բացատրութիւն այն մարդկանց կողմից, որոնց վրա ընկնում էր այդ պարտականութիւնը, հաւանական է, որ ես կրածս հոգեկան, բարոյական և նիւթական զըրկանքների փոխարէն թերևս թեթև շնորհակալութեան կարժանանայի, բայց գամվեցի անարգանքի սիւնին, ստացայ «կասկածելի», «ապիկար» և անհաւատարիմ ածականները։

Լ. ւրերը դպրոցի պատերից, նրա դիւանի պահարաններից, միւս կարծված փաստերի հետ դուրս են ընկնում սրա-նրա բերանը, մտնում մամուլի մէջ, ինձ սևացնելու, գցելու, ոտնահարելու համար։

Այդօրինակ վերաբերմունքը եկաւ դուրս շպրտեց իմ բազմանդամ ընտանիքը սովի ու ցրտի ճանկը։ Սա բաղդի կոյր խաղն է, կեանքի ծաղրը, 30,000 ր. ուտելու և ատանց կօպէկի նստելու ասսկալի իրականութիւնը։

Ներսիսեան դպ. նախկին կառավարիչ՝
Կ. Գասպարեան

—

Թիֆլիս, 3 յունիսի

Ամսիս 8-ին, կիրակի օրը, Թեմիս սրբազան առաջնորդի կարգադրութեամբ Բեթղեհէմի ս. Աստուածածին եկեղեցում պէտք է լինի ծխական ժողովի շարունակութիւնը, ընտրելու պ. Աւանեանի տեղ նոր երէցփոխ, վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամներ և հրաժարված Գէորգ աւ.-ք. Մեհրաբեանի փոխարէն՝ նոյն եկ.-ծխ. դպրոցի համար նոր հոգաբարձու, որ և միևնոյն ժամանակ, հոգաբարձուները պէտք է ներկայացնեն իրանց գործունէութեան հաշւետուութիւնը և թէ անցեալ և թէ եկող ուսումն. տարիների նախահաշիւները՝ ծխ. ժողովի կողմից հաստատելու համար։

Սակայն մենք, ծխականներս, աչքի առաջ ունենալով այն, որ շնորհիւ Գար. Տէր-Ստեփանեանի (հոգաբարձու) անտակտ ու անտարբեր գործունէութեան, հրաժարվել են բացի հայր Մեհրաբեանից՝ երկու հոգաբարձու ևս, այսինքն պ. պ. Աւանեանց ու Ա. Յովհաննիսեանը, այդ պատճառով բարւոք կը համարէինք և, սրբազան առաջնորդի ուշադրութիւնը հրաւիրելով այս հանգամանքի վրա, կը խնդրէինք, որ վաղօրօք իր կարգադրութիւնն անէր այս խճճված հարցի վերաբերեալ, հակառակ դէպքում, նշանակած ժողովին, ինչպէս ինքը առաջնորդը հրամանագրել էր միայն տէր-Գէորգ Մեհրաբեանի վերաբերեալ, անկարող պիտի գտնվենք լոկ մէկ հոգաբարձուի ընտրութիւնը կատարելու։

Իմ համեստ կարծիքով, քանի որ ներկայ ուսումն. տարին արդէն վերջացել է և յիշեալ հոգաբարձական կազմից մնում են միայն երկու հոգի՝ Տէր-Ստեփանեան ու Տէր-Աբրահամեան, այդ պատճառով՝ որպէս զի ուսումնարանը նորից վերաբացվի աւելի լաւ հիմքերի վրա դրված ու լայն ծաւալով՝ շատ լաւ և նպատակայարմար կը լինէր, որ հէնց այս կիրակի օրը կատարվէր հոգաբարձութեան նոր, հմուտ, բարեխիղճ և գործունեայ կազմի ընտրութիւնը, հակառակ դէպքում՝ վերև յիշված երկու հոգաբարձուները, որոնց վրա ծխականներիս մեծագոյն մասը արդէն թերահաւատ ենք, դժուար թէ կարողանան սեպտեմբերից իրանց հովանաւորութեան տակ գտնվող դպրոցի գոյութիւնը պահպանել....։

Ի դիմաց Բեթղեհէմի ս. Աստուածածնի եկեղեցական մի խումբ ծխականների՝

Բ. Դ.

—

Մոսկվա, 27 մայիսի

Ցունիս ամսում, ներկայ 1914 թւին, Մոսկվայում բացվելու է համառուսական ցուցահանդէս, որը շատ հետաքրքրական է կովկասցիներիս համար իր բազմակողմանի արդիւնաբերութեան բաժանմունքներով և շարունակվելու հինգ ամիս։

Մասնակցել ցանկացողները պէտք է դիմեն ուղղակի ցուցահանդէսի վարչութեան, ուղարկելով նրան թէ ցուցադրվելիք առարկաները և թէ դրամական հաշիւները այս հասցէով. Въ Распорядительный Комитетъ Всероссійской Ремесленной и Фабрико-Заводской Выставки 1914 г. въ Москвѣ.

Ցուցահանդէսին մանրամասն ծանօթանալ ցանկացողների համար՝ ծրագիրներից մի քանի օրինակ ուղարկում եմ «Մշակի» խմբագրութեան՝ ձրի բաժանելու համար, իսկ ովքեր ցանկանան իմ աջակցութիւնս ցուցահանդէսում տեղ վերցնելու համար, կամ ապրանքները տեղաւորելու, ես ամենայն ուրախութեամբ պատրաստ եմ ձրիաբար յանձն առնելու, որպէս լիազօր և ցուցահանդէսին մասնակից։ Իմ հասցէն. Уполномоченному по привлеченію экспонентовъ на выставкѣ (1914 г.) въ Москвѣ Ал. Акопяну.

Ալ. Յակոբեան

—

Թաւրիզ, 29 մայիսի

«Մշակի» № 111-ում իմ թղթակցութեան մէջ յայտնել էի, որ Փարսս պարանը փակվեց գեներալ հիւպատոսի հրամանով։

Պարտք եմ համարում յայտարարել, որ այդ փակումը եղել է լոկ թիւրիմացութեան արդիւնք և չորս ժամ միայն փակ մնալուց յետոյ հետևեալ առաւօտեան հիւպատոսարանի հրամանով բացվեց արդէն։

Հայկազուն

ԴԱԴԱՐԵՑԷՔ ՎԵՐՋԱՊԷՍ

—

Ստիպված եմ մի անգամ ևս կրկնել այն, ինչ որ տարիներ առաջ քանիցս գրել եմ լրագիրներում, այն է, որ հեղինակի գրական աշխատանքն անվարձ շահագործելը հաւասար է գողութեան։ Այն ինչ հայ հասարակութեան մի որոշ մասն անխնայ շահագործել է տարիներ շարունակ և շարունակում է շահագործել իմ գրական աշխատութիւնները։

Խօսքս այն բազմաթիւ մարդկանց մասին է, որոնք իմ պիէսները ներկայացնում են և չեն բարեհաճում ուղարկել ինձ իմ օրինական վարձը, որ նշանակված է տպագրված պիէսներիս սկզբում։ Այդ կողմից մի առանձին սանձարձակութիւն են ցոյց տալիս ոչ ռուսաբնակ հայերը։ Ես հաշիւը կորցրել եմ և չը գիտեմ քանի հարիւրերորդ անգամ «Թատերասէր պարոնները» Թիւրքիայի, Պարսկաստանի, Եգիպտոսի, Ամերիկայի և այլ երկիրների հայաբնակ քաղաքներում ներկայացրել են իմ պիէսները. գիտեմ միայն երկու թէ երեք դէպք, երբ իմ օրինական վարձն ստացել եմ։ Օգտվելով այն հանգամանքից, որ ես միջոց չունեմ իրանց օրինական պատասխանատուութեան ենթարկելու, գեղարուեստի անունով խօսող ու գործող թիւրքահայ, պարսկահայ և ամերիկահայ թատերասէրները արհամարհում են ամեն մի բարոյական օրէնք և պատասխանատուութիւն ու անխնայ հարստահարում են ինձ։

Ես քանիցս ասել եմ և կրկնում եմ. ինձ համար միևնոյնն է ինչ նպատակով են ներկայացնում իմ պիէսները՝ բարեգործակա՞ն թէ ոչ-բարեգործական, մասնաւոր անձա՞նց թէ դպրոցների, գրադարանների և այլ զանազան հասարակական հաստատութիւնների օգտին։ Ես պահանջում եմ իմ վարձը, այն է՝ 10% իւրաքանչիւր ներկայացման ընդհանուր հասոյթից (առանց ծախքերը հաշւելու), որքան ևս փոքր լինի հասոյթը։

Պահանջում եմ, որովհետև դա իմ սեփականութիւնն է և որովհետև ես ուրիշ ոչ մի միջոց չունեմ ապրուստի, բացի իմ գրչից։

Ներկայ բողոքիս մասնաւոր շարժառիթը հետևեալն է։ Այս օրերս Կ. Պոլսից վերադարձաւ Զարիֆեան-Սեւումեան խումբը և անկեղծ բարեխղճութեամբ տուեց ինձ հաշիւ իմ պիէսների ներկայացման և նրանց լի ու լի վարձը։ Միայն մի ներկայացման վարձը նա չը կարողացաւ տալ։ Չը կարողացաւ տալ, որովհետև այդ ներկայացման իրաւունքը ինքնագլուխ իրանց են վերապահել կողմնակի անձինք և ներկայացումը եղել է յօգուտ Վանի Երամեան դպրոցի, և այդ կողմնակի անձինք չեն տուել խմբին իմ վարձը։ Նշանակալին այն է, որ հեղինակի վարձը չը վճարելու պատասխանատուութիւնն իր վրա է վերցրել մի յայտնի պոլսահայ գրող և հասարակական գործիչ։ Ես ոչ Երամեան և ոչ մի ուրիշ դպրոցի համար բարերարի դեր կատարելու ոչ միջոց ունեմ և ոչ ցանկութիւն։

Զարմանալի է, կարծես հայ հեղինակի ամբողջ կեանքը բարեգործութիւն չէ, դեռ նրա գրպանին էլ միւսում են։ Կարծես, հայ ժողովրդի անկուլտուրականութիւնը և ազգ-ութիւնը մի ծանր լուծ չէ մեր վզին, որ հայ հեղինակն էլ խրախուսում է իր արհեստակցին հարստահարելու տգեղ սովորութիւնը։

Կրկնում եմ, ես բարերարի դեր կատարելու ոչ միջոց ունեմ և ոչ ցանկութիւն։ Ես թէ ներկայ դէպքում և թէ առհասարակ պահանջում եմ իմ օրինական վարձը։

Բաւական է։ Դադարեցէք, վերջապէս, հարստահարել ինձ։

Շիրվանզադէ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

«Նուէր Մանուկներին» հր. ընկերութիւնը ստացել է օր. Նունէ Սերեբրյակեանից 50 ր. ի յիշատակ իր հանգուցեալ մօր՝ տ. Վարվառէ Սերեբրյակեանի։

Թիֆլիս, 2 յունիսի

Կովկասի Հայոց Բարեգ. Ընկ. խորհուրդը ստացել է հետեւեալ նուիրատուութիւնները։

Յօգուտ Որբանոցի՝ Եսայի Դոլուխանեանից մի գառը։

Յօգուտ ճաշարանի՝ որ Նունէ Սերեբրեակեանից ի յիշատակ իր հանգուցեալ մօր՝ Վ. Սերեբրեակեանի 50 ր., տ. Նադեժդա Միրզոյեանից ի յիշատակ իր հանգուցեալ ամուսին Յ. Միրզոյեանի 25 ր., Միքայէլ Կաֆեանից 5 ր.։

Խորհուրդը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը բոլոր նուիրատուներին։

Խորհուրդ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՐՑԸ

ԿԻՆԸ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՐՑԸ

IV

Կանանց իրաւահաւասարութեան հարցը Ֆրանսիայում ծնունդ է առնում մեծ յեղափոխութեան ժամանակ, բայց մշտական բընոյթ չէ կրում այնտեղ, այլ ժամանակ առ ժամանակ կենդանանալով՝ նորից մարում է։ 19-րդ դարի կէսում կանանց հարցը Ֆրանսիայում նոր զարկ է ստանում. Ժորժ Զանդը իր վէպերում կնոջ ինքնուրոյնու-…

…կամներից մէկի փոխարէն երկուսին աջողեցնել Մէջլիսի անդամ ընտրել տալ. և անհ պաշտօնական եղանակով և ծրարով նամակներ են տեղում գաւառները, որ այժ տան իրանց պահանջին, կամ՝ երբ պատահաբար մի հայ է սպանվում, նրանք են դիմում պարսկական կառավարութեան. Թէև մինչև օրս շատ սպանութիւններից և ոչ մէկի համար էլ լուրջ բաւարարութիւն ձեռք բերել չեն կարողացել, և անցեալները մի վաճառականական տան, Թումանեանների, մի պարզ ներկայացուցիչը շատ աւելի լուրջ դեր էր կատարում և օգտակար ծառայութիւններ մատուցանում պարսկահայերին, քան փքուն անունով «ազգային համախորհուրդը»։ Ստոյգ է, անցեալներում հասարակական լուրջ գործիչներ արծարծել են այն խելացի միտքը, որ Թէհրանումն էլ կազմվի մի ազգային ներկայացուցչական մարմին, և ձեռք բերվեն որոշ արտօնութիւններ՝ նման Թիւրքահայ սահմանադրութեան, սակայն Այվազեանի պէս առաջնորդները միայն աւերելու ընդունակ են... Անցնում են յարմար առիթները, և մի օր…

…

Մշոյ որբերը.— … քաղաքէն Պ. Լօֆման՝ Մշոյ մէջ իր խնամարկած որբերու բնակութեան համար խնդրած էր վիճակին վանքերէն մին տրամադրել։ Ժողովը այս մասին Մշոյ առաջնորդին կարծիքը առնելէ վերջ, յարմար դատեց այդ նպատակին յատկացնել Առաքելոց վանքը, պայմանաւ, որ շինուելիք շէնքերը առանց փոխարինութեան վանքին թողուին և որբերը հայ եկեղեցւոյ վարդապետութեանց և ուղղութեանց համաձայն կրթուին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Իտալիայում սկսված համատարած գործադուլների ժամանակ տեղի են ունենում լուրջ զինված ընդհարումներ գործադուլների և ոստիկանութեան ու զօրքերի միջև. Կան մեծ թւով սպանվածներ և վիրաւորներ. Կառավարութիւնը դիմում է ամենախիստ միջոցների. ի միջի այլոց նա հրամայել է կալանաւորել ամեն մի կասկածելի բանւորի. Միայն Հռոմում կալանաւորված են մօտ 1000 գործա-…

…

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԲԱՐԵՐԱՐ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ է թողնում մազերի վրա Պիկսաֆօնով լուանալը. Նրա միանգամայն օգտակար ազդեցութիւնը ներկայումս խոստովանում են ամենքը։ Այն դիւրութիւնը, որով Պիկսաֆօնը մաքրում է գլխի կաշին թեփից և կեղտից, նրա հարուստ փրփուրը, որը շատ հեշտութեամբ մաքրվում է մազերի վրայից և նրա խիստ դուրեկան հոտը անհամեմատ հեշտացնում են այդ պրէպարատի գործադրութիւնը։ Պիկսաֆօնի ակներև ներգործութիւնը կայանում է նրանում, որ շնորհիւ իր մէջ պարունակող ձիւթի՝ նա դիմադրում է մազերը թափվելուն։

Մի սրուակի գինը 1 ր. 50 կ., որը, իւրաքանչիւր շաբաթ գործածելուց, կը բաւականանայ մի քանի ամիս։

(M. 124246)

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱՔՈՒ.—Արագ գնացքը № 6—12 ժ. 8 ր. ցեր., հասնում է Աղստաֆա 2 ժ. 11 ր., Գանձակ 4 ժ. 23 ր., Եւլախ 5 ժ. 43 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. 56 ր. եր., Բագու 11 ժ. 50 ր. գիշ.։ Պօստաւոր գնացքը № 4—10 ժ. 20 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 1 ժ. 1 ր. գիշ., Գանձակ 4 ժ. 7 ր. առ., Եւլախ 6 ժ. 56 ր. առ., Հաջի-Կաբուլ 10 ժ. 40 ր. առ., Բագու 3 ժ. 22 ր. ցեր.։ Մարդատար գնացքը № 8—6 ժ. 25 ր. եր., հասնում է Աղստաֆա 8 ժ. 49 ր. եր., Գանձակ 11 ժ. 22 ր. գիշ., Եւլախ 1 ժ. առ., Հաջի-Կաբուլ 4 ժ. 42 ր. առ., Բագու 7 ժ. 58 ր. առ.։ Մարդատար գնացքը № 12—4 ժ. 5 ր. ցեր., հասնում է Աղստաֆա 6 ժ. 48 ր. եր., Գանձակ 9 ժ. 32 ր., Եւլախ 11 ժ. 17 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ 3 ժ. 33 ր., Բագու 7 ժ. 25 ր. առ.։ Խառն գնացքը № 22— 4 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Աղստաֆա 9 ժ. 46 ր. առ., Գանձակ 2 ժ. 15 ր. ցեր., Եւլախ 4 ժ. 58 ր. ցեր.։ Հաջի-Կաբուլ 11 ժ. 34 ր. գիշ., Բագու 5 ժ. 4 ր. առ.։

ԲԱԹՈՒՄ.—Պօստաւոր գնացքը № 3—9 ժ. 54 ր. առ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 59 ր. ցեր., Բաթում 11 ժ. 8 ր. գիշ.։ Մարդատար գնացքը № 7—2 ժամ 18 ր. ցերեկվայ, հասնում է Միխայլօվօ 5 ժ. 35 ր. եր., Բաթում 12 ժ. 48 ր. գիշ.։ Մարդատար գնացքը № 9—8 ժ. 53 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 4 ր. գիշ., Բաթում 10 ժ. 1 ր. առ.։ Խառն գնացքը № 21 (մարդատարի արագութեամբ ապրանքների համար)—2 ժ. 59 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 9 ժ. 3 ր. առաւ., Բաթում 10 ժ. 10 ր. գիշ.։ Արագ գնացքը № 5—8 ժ. 16 ր. եր., հասնում է Միխայլօվօ 11 ժ. 15 ր. գիշ., Բաթում 6 ժ. 33 ր. առ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ.—Պօստաւոր գնացքը № 4/3—12 ժ. 56 ր. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 10 ր. եր., Ալէքսանդրապոլ 11 ժ. 53 ր. գիշ., Էջմիածին 5 ժ. 12 ր. գիշ., Ուլուխանլու 5 ժ. 40 ր. գիշ. (առանց Երեւան մտնելու), Նախիջեւան 10 ժ. 11 ր. առ., Ջուլֆա 11 ժ. 38 ր. ցեր.։ Խառն գնացքը № 24/25 (IV կարգի վագոններով)—10 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Ղարաքիլիսա 9 ժ. 20 ր. գիշ., Ալէքսանդրապոլ 4 ժ. 18 ր. առ., Ալագեօզ 10 ժ. 8 ր. ցեր., Ուլուխանլու 1 ժ. 18 ր. ցեր., Նախիջեւան 8 ժ. 18 ր. եր., Ջուլֆա 10 ժ. 13 ր. գիշ.։ Մարդատար գնացքը № 18/17—6 ժ. 58 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 1 ժ. 57 …

… Խառն գնացքը № 22—3 ժ. 55 ր. գիշ.։ Արագ գնացքը № 6—11 ժ. 8 ր. առ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.—Պօստաւոր գնացքը № 4Д./3—7 ժ. 21 ր. եր.։ Խառն գնացքը № 26/27 (IV կարգի վագոններով)—4 ժ. 41 ր. ցեր.։ Մարդատար գնացքը № 18/17—8 ժ. 28 ր. առ.։ Մարդատար (Կարսից) գնացքը № 16/15—6 ժ. 58 ր. առ.։

ԲՈՐԺՕՄԻՑ.—Մարդատար գնացքը № 17/18—10 ժ. 28 ր. եր.։ Մարդատար գնացքը № 19/20—7 ժ. 25 ր. առ.։

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Նախկին օրդինատոր Պետերբուրգի սիֆիլ.-վեներ. կլինիկայի։ Ընդունում է հիւանդներին յատկապէս միզասեռային, վեներ., սիֆիլիսային հիւանդութեան. առաւ. ժամը 11—12 և երեկ. ժ. 7—9. Սեմյոնովսկայա փող., № 18 (Վորոնցովի արձանի մօտ)։ Բժշկի բնակարանը Սեմյոնովսկայա, № 16.

(Հ. ու. Կ.) 804. 100—98

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՎԵՑ նոր բնակարան Սոլոլակում Բէբուտովսկայա փող. № 38.

Ներքին և երեխաների հիւանդ., մասնագէտ ստամոքսային և աղիքային հիւանդ.։ Էլեքտրոթէրապիա։ Ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—11-ը և երեկ. ժամը 5—7-ը։

Տէլէֆօն № 388.

(ա. օ.) 112. 100—83

Շուտով կը յանձնվի տպագրութեան միջնակարգ դպրոցների երրորդ դասարանի ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ նոր դասագիրք,

Հայրենի ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

5.59 1—1

ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԻ

ցանկանում է մտնեւելու կամ մանկահաս երեխաների վրա հսկելու պաշտօնով մտնել որևէ ընտանիք։ Կարող է խնամել նաև հիւանդի, կամ ուղեկցել նրան որևէ ամարանոց կամ հանքային ջրեր։ Հասցէն՝ Պանասեվիչա փողոց, № 31, բնակարան փոխգնդապետ Պետակինի։ 558. 1—1

ՄԱՆԳԼԻՍՈՒՄ

մի ինտելիգենտ ընտանիքում, կապիտան Ա. Ժլօբի ամարանոցում (ընդարձակ այգիով) ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ փոքրահասակ (մինչև 12 տարեկան) երկու աշակերտ կամ թէ չափահաս վարժուհի կամ օրիորդ որպէս ՆԱԽԼԷԲՆԻԿ. Տրվում է առանձին սենեակ։ Կարելի է և առանց ճաշի։ Տեղեկանալ «Մշակի» գրասենեակից մինչև յունիսի 9-ը։

552. 2—2

Վերջին կուրսի

ՄԻ ՈՒՍԱՆՈՂ

ցանկանում է դասեր ունենալ մի որևէ ընտանիքում. համաձայն է նոյն իսկ քաղաքից դուրս։ Հասցէն կարելի է իմանալ «Մշակի» խմբագրատանը։

(օ. մ.) 530. 3—3

Եալտայի հայոց ծխ.-դպ. համար հրաւիրվում է միջնակարգ կրթութեամբ, հայախօս, փորձառու

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ

ռուսաց առարկաների, թւաբանութեան և ձեռագործի համար, շաբաթական 26 դասով, ռոճիկ 600 ր.։ Դիմել՝ Ялта. Городская управа, предсѣдателю попечительста армянск. учил. М. И. Асатуряну. Անհրաժեշտ է անձի բարեյուսութեան վկայական։

(օ. մ.) 529. 3—3

Լոյս տեսաւ

ԴՈՔՏՕՐ Վ. ԱՒ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆՑԻ

ԲԱԶՄԱԾՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՄԼՈՒԹԻՒՆ և ՀԱԿԱԲԵՂՄՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Բեցէպտներ և դեղեր հիւանդութեան և այլ դէպքերում յղութիւնից խոյս տալու համար)։

Գինը 25 կոպ.։

Ուրիշ քաղաքներից պահանջողները կը բարեհաճեն ուղարկել 35 կոպ. մարկաներ՝ ճանապարհածախսը մեզ վրա)։ Վերադիր վճարով չէ ուղարկվում. գրախանութներին միմիայն կանխիկ 30% զեղչ։

Դիմել՝ Тифлисъ. Редакція «Журналъ-Лечебникъ».

(Ե. ու.) 464. 10—7

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՈՒՂԱՐԿՎԵՑ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԻՆ

ՆՈՐ-ՀՈՍԱՆՔ

№ 5—մայիս 1914 թ.

(200 մեծադիր էջ)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

1) «Մելիք Սէթը» Միք. Մանուէլեան, 2) «Արաքս» (տաճկական աւանդ.) Դ. Դեմիրճեան, 3) «Բաղնիքում» Ռէն, 4) «Աղքատ եմ» ասիր...՝ Լէյլի, 5) «Օրիորդ Մարիամը»՝ Ա. Զօրեան, 6) «Ես գիտեմ» Հրաչեայ, 7) «Կառուցանող Սօլնէսը» (Հենրիկ Իբսէն) Թարգմ. Յ. Քոչարեան, 8) «Ռուսահայերի հասարակական զարգացումը XIX դարում», 9) «Խ. Աբովեանի կեանքի վերջին տարիները» Ա-Դօ, 10) «Ի. Գ. Ֆիխտէի սօցիալ-փիլիսոփայութիւնը» Վ. Խորէնի, 11) «Աւետիք Արասխանեան» Ա. Տէրտէրեան, 12) ԳՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ—1) Լեռն-Լեռնի «Իմ էսկիզներից»—Մ. Յար., 2) Նոր գրադարան—Մ. Գօրկի՝ Երկու պատմուածք, Ա. Բոգդանով՝ Մարդու և մեքենայի միջև, Կարմիր Մեխակներ Ա. և Բ. պրակ, Սօլովեօվ՝ Հիւանդանոցային դրամարկղներ՝ Յ. Ճերմակ, 3) Ռուս նորագոյն գրողներ՝ Und Doch, 4) Կնուտ Համսուն—Պան՝ Ծ. Յ., 5) Է. դը Ամիչիս—Փոքրիկ հերոսներ՝ Und Doch, 13) ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ—Ա. Ղազարեան, ՌՈՒՍ ԿԵԱՆՔ—Ա. Ադամեան, 15) ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ—Ա. Տէր-Պօղոսեան, 16) Գրքեր և պարբերականներ, 17) ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ—1) Խ. Աբովեան, 2) Ի. Ֆիխտէ, 3) Սայեաթ-Նօվայի մահարձանը, 18) Բովանդակութիւն, 19) ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ—Չեզար Լոմբրոզօ՝ Հանճար և Յնորում. իտալ. բնագր. թարգմ. Յ. Ճերմակ, 20) Բայտարարութիւն։

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է № 6-Ը.

Շարունակվում է 1914 թ. բաժանորդագրութիւնը։

Դրամ և նիւթեր ուղարկել՝ Тифлисъ, Редакція «Норъ-Осанкъ», Сергiевская 14. Արտասահմանից՝ Tiflis (Russie, Caucase) Rédaction de la revue «Nor-Hossank».

(ու. չ.) 555. 3—1

ՄԵՐՎ Ի ՀԱՅՈՑ ԾԽԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ԴՊՐՈՑԻ

համար հարկաւոր են հետեւեալ ուսուցիչները.

1) ԱԻԱԳ-ՈՒՍՈՒՑԻՉ—շաբաթական 18 դասով (Գ. և Դ. բաժ. Հայոց լեզու՝ 12 դաս, Պատմութիւն՝ 4 դաս և Երկրաչափական Ձեւագիտութիւն՝ 2 դաս)։ Ռոճիկ տարեկան միմիայն 800 րուբլի։

2) Մի նուտ և լաւ ձայնով ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ—շաբաթական 25 դասով (Ա. և Բ. բաժ. Հայոց լեզու՝ 13 դաս, Իրագիտութիւն՝ 4 դաս, երգ՝ 8 դաս)։ Նա պէտք է կարողանայ առնուազն եռաձայն խումբ կազմել և կիրակի ու տօն օրերին եկեղեցում երգել ու կառավարել խումբը։ Ռոճիկ տարեկան 850 րուբլի։

3) ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ շաբաթական 27 դասով (Թւաբանութիւն՝ 17 դաս, Բնագիտութիւն՝ 6 դաս և Աշխարհագրութիւն՝ 4 դաս)։ Ռոճիկ տարեկան 700 րուբլի։

4) ՄԻ ԳԻՄՆԱԶԻԱԻԱՐՏ ՎԱՐԺՈՒՀԻ (ցանկալի է նախ Յովնանեան դպրոցն աւարտած) շաբաթական 29 դասով (Ռուսաց լեզու՝ 15 դաս, Նկարչութիւն՝ 6 դաս և Ձեռագործ՝ 8 դաս)։ Ռոճիկ տարեկան 700 րուբլի։

Ցանկացողները, որոնք պէտք է ունենան գոնէ մի քանի տարվայ փորձառութիւն, թող շտապով դիմեն հետեւեալ հասցէով՝ Мервъ, Давиду Андреевичу Кеворкову.

(Հ. Հ.) 524. 10—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный